

Александра Л. Стошић¹,
Наташа З. Јанковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет,
Београд, Република Србија

Оригинални
научни рад

Инијеирисање музичких и језичких садржаја и вештина у оквиру предмета Енглески језик за децу уз њесму и њокреј

Резиме: Песма је музички садржај у коме су мелодија и њоејски ѡексї сједињени, ѡа је идеално средсїво за рад на свим музичким акїивносїима са децом ѡредшколскої и млађеї школскої узрасїа. Такође, ѡредсїавља језїро у инијеїрацији различїїих ѡредмеїа, са широким образовним ѡиѡеницијалом у насїави језика (маїерњеї и сїраної). У овом раду исїичемо ѡредносїи обједињавања енглескої језика и музичке кулїуре у раду са бдуђим васїїїачима и учїиїельима, који се образују да деци ѡредшколскої и раної основношколскої узрасїа држе насїаву енглескої језика.² Бавимо се идентїфиковањем музичкої искусїва и ѡреференција сїуденаїа, као и њихової ѡзнавања фонолошких елеменаїа језика, ради ѡодизања квалиїеїа насїавної ѡроцеса. У раду оїисујемо кључне резулїаїе исїраживања обављеної 2018. и 2019. ѡдине са ѡрвом и друїом ѡенерацијом сїуденаїа који ѡохађају ѡредмеї Енглески језик за децу уз ѡесму и ѡокреј на ѡрвој ѡдини сїудуїа Учїиїельскої факулїеїа у Беоїраду. На ѡриїодном узорку (N=58) резулїаїи су ѡїїврдїли важносї обједињавања два ѡредмеїа двосїруким јачањем вокалної развоја сїуденаїа на енглеском језику кроз ѡесму и музичку иїру са ѡевањем, као основним средсївом у међуѡредмеїном ѡовезивању, и дају драїоцена сазнања за даљи насїавни рад. Такође ѡружају нове смернице за бдуђа екслоратїивна исїраживања насїавної ѡроцеса у универзїїеїском образовању, које имају шири ѡедаїошки значај и меїодичку рефлексију за рад бдуђих васїїїача и учїиїельа.

Кључне речи: инијеирисана насїава, вокални вид музичкої развоја, фонолошки асїекї језичкої развоја, музичке иїре, бројалице и ѡаїшалице.

1 aleksandra.stosic@uf.bg.ac.rs

2 Модул енглеског језика је програм који је, уз одобрење Министарства просвете, заживео на Учитељском факултету у Београду 2007. године. Најпре заснован искључиво на садржајима и вештинама из наставног програма енглеског језика (Јанковић, Светковић, 2006; Јанковић, 2009), временом је обогачен елементима свих матичних предмета за рад са децом предшколског и раног основношколског узраста (Јанковић, 2014а; 2016), прерастајући у интегрисану наставу за образовање васпитача и учитеља на енглеском језику.

Copyright © 2020 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Основна карактеристика људског гласа је да носи биопотенцијал за говор и певање, а у својој физиологији и (неуро)психологији, у механизмима рецепције, обраде и продукције, упечатљива разграничења у *модуларном концепцију* (Peretz, 2009), који сагледава начин функционисања специфичних (индивидуалних) и заједничких (дељених) домена. Ови аспекти људског гласа условили су талас истраживања у вези са додирним тачкама језика и музике (Antović, 2004; 2009; Patel, 2008; Peretz et al., 2015). Општеприхваћени став да је певање природно својствено свим људима у различитим културама не даје довољно чврсте показатеље у истраживањима наставне праксе (Stošić, 2007). Зашто сва деца не науче брзо и лако да певају као што говоре научници и практичари покушавају да одгонетну, нарочито ради подршке правовременом вокалном виду музичког развоја у детињству и образовних импликација у међупредметним повезивањима (Stošić, 2015; 2016).

Ритам и мелодија су две најзначајније компоненте вокалног развоја у музици, али са јасним разликама у односу на језички развој³. Певање се, попут говора, прво учи спонтано, у породици. Касније, у сензитивном периоду развоја вокалних способности, наставник певања може обликовати фонаторни орган – музички инструмент у певању (García, 2002; Svejić, 2009), као и учитељ, као први певачки узор (Nikolić, 2015), правилним радом и адекватним избором музичке грађе одабраног уџбеничког комплета (Stošić, 2015; 2016). Предшколски узраст представља прекретницу и почетак интензивног природног вокалног сазревања, које је започето рођењем и вокалним реаговањем одојчета (Radoš, 2010). Самим тим, неопходно је учитеље и васпитаче упутити не само у начин рада већ и у стратегије бирања музичких садржаја блиских узрасту

и искуству детета и јачати њихове музичке компетенције за правовремени и континуирани рад на систематском језичком и музичком развоју. Постоје докази неуромузичких и музичко-лингвистичких истраживања (Ettlinger et al., 2011; Jäncke, 2012; Peretz, 2009; 2015) да су преплитања ове врсте вишеструко корисна за холистички развој детета, адекватнији приступ учењу страног језика, посебно у периоду интензивног развоја вештине читања и почетка рада на читању са разумевањем, а то је млађи школски узраст. Ауторка Халам (Hallam, 2010: 269) наводи пример истраживања која потврђују да неуронске мреже задужене за процесирање говора користе структуре слушних образаца засноване на звучној разлици између фонема и да музичка обука развија вештине које побољшавају перцепцију ових образаца, те утичу на бољи трансфер знања. Ово је, према Сузан Халам, од пресудне важности за развијање фонолошке свести, што заузврат доприноси успешнијем учењу читања, које утиче и на разумевање. Досадашња истраживања (Flohr et al., 2000, према: Hallam, 2010: 276) потврђују предност коришћења музичких активности у учењу језика, нарочито на млађим узрастима, јер се стварају услови за обострани квалитетнији начин учења и развој слушне дискриминације, па самим тим и ефикаснији трансфер знања, јер мозак памти сличне обрасце у учењу. Ова чињеница условљава да се повећа капацитет когнитивне обраде, чак и код деце узраста од четири до шест година. Период који претходи овом раду, започет на предшколском узрасту, а на који се ослања рад у првом разреду, веома је важан у смислу припреме и стварања *звучних наслада* (језичких и музичких), као и графомоторичких и ортоепских вежби, певањем наменских песама и модела, које ученике припремају за све исходе предвиђене наставним планом и програмом (*Plan nastave i učenja za prvi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i program nastave i učenja za prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja*, 2017).

3 Паралелу ритму и мелодији у музици чине ритам и интонација у говору (упор.: Bugarski, 1991: 88).

Разматрајући биолошке и неуролингвистичке аспекте усвајања првог језика, Ленеберг (Lenneberg, 1967) јесте препознао предности мождане пластичности за учење језика на узрасту до пубертета и као прву битну одлику фонолошког развоја говора код деце издвојио је интонацију (Lenneberg, 1967: 279). Хипотеза о критичном, тј. сензитивном, периоду за усвајање језика има и данас одјека у многим теоријама, при чему се, са становишта биолошких предиспозиција за усвајање језика, предност свакако даје млађим дечијим узрастима. „Звуци, значења, речи и секвенце речи, јачина, тон гласа, интонација и правила смењивања представљају најмање од онога што дете мора да координише пре него што постане способно да ефикасно комуницира у разговору“ (Vulfolk i dr., 2014: 122). Зато се многи стручњаци (Bialystok, 1994; Collier, 1989; Flege, Munro & MacKay, 1995; према: Ormrod, 2004: 22) слажу да у оквиру другог (страног) језика изговор попут изворних говорника типично може да постигне само онај ко је тај језик учио у доадолесцентском добу, а најбоље у предшколском и раном школском узрасту. Штавише, утврђено је постојање различитих временских оквира када се у мозгу развијају способности за опажање боја или покрета, па и способности за разликовање гласова, усвајање изговора и синтаксичких структура (Bruer, 1999; Locke, 1993; према: Ormrod, 2004: 23). Учење страног језика, стога, треба да наликује усвајању матерњег језика.

Општепризната је и констатација да деца, за разлику од одраслих, нису у могућности да апстрахују и преносе формална знања из матерњег у страни језик. Она уче несвесно, холистички, уз неизоставни и неопходни елемент забаве, при чему учење страног језика умногоме подсећа на усвајање матерњег језика. И мајке које уче децу да говоре учестало се служе понављањем, споријим говором, пренаглашеним интонацијским обрасцима и вишим гласом (Snow, 1972; према: Pinter, 2009: 19), што су управо карактеристичне

одлике дечијих песама. Имитација такође представља значајну одлику дечијег развоја. Отуд многи уџбеници страних језика, како истиче ауторка Пинтер (Pinter, 2009: 49–50), у почетним фазама учења радо препоручују невербалне активности само у виду слушања и подражавања покрета, како би деца најпре била што више изложена језику, да би се тек касније покрету придружио и говор. Такав је управо метод учења путем тоталног физичког одговора, познат у настави страних језика као TPR (енг. *Total Physical Response*).

Још један драгоцен корак у дечијем вокалном и фонолошком развоју чини учење бројалица и тапшалица. Бројалице карактерише ритмично изговарање речи или слогова уједначеном природном висином гласа, уз присуство риме и алитерације, понекад и покрета, обично у функцији разбрајања. Тапшалице садрже сличне говорне секвенце, уз ритмичне, координисане покрете у виду тапшања рукама о руке или делове тела, самостално или у пару, а додатно могу да укључују и мелодију. Кроз забаву, учење бројалица и тапшалица од најранијих узраста помаже развој вештине разумевања говора и вештине говора, доприноси препознавању и правилном изговору гласова, побуђује осећај за ритам и риму, поспешује истанчаност слуха и координацију покрета и богати речник. Песме које се певају ослањају се првенствено на мелодију. Рецитације, бројалице и тапшалице ослањају се превасходно на говорни ритам. Према С. Филипс, за децу су најбоље оне песме које укључују и песму и покрет (Phillips, 2004: 94). Стога је рад на оваквим видовима вежби од кључног значаја за дечији музички и језички развој, али и за методичку припрему будућих наставника енглеског језика.

Рад на вокалном развоју студената са рефлексивном на дечији музички и језички развој

Кључни резултати истраживања наведених у магистарским тезама и докторским дисертацијама ауторки (Stošić, 2007; 2015; Janković, 2014a; 2016) помогли су да се уоче међупредметне зависне везе, као и недостаци постојеће праксе у настави предмета Музичка култура и Енглески језик, као и да се неки од закључака на најбољи начин преточе у праксу изборног академског предмета Енглески језик за децу уз песму и покрет⁴.

За интеграцију музичких садржаја са наставом страних језика на предшколском и раном школском узрасту значајан је и концепт наставе представљен у пројекту *European Music Portfolio: A Creative Way into Languages – Teacher’s Handbook (EMP – L)*⁵ (Ludke, Weinmann, 2012). Пројекат нуди теоријске и методичке оквире за обједињавање језичких и музичких садржаја, не само на нивоу корелације (што је најчешће присутно у уџбеницима музичке културе и енглеског језика у виду тематских песама) већ се инсистира на дубљој повезаности која поспешује креативност у аудио-перцепцији и језич-

ком изражавању, који су подстакнути музиком различитих култура.

Спонтано меморисање музичких игара омогућено је путем стратегија које повезују оба предмета и нуде преклапање исхода важних за холистички развој детета кроз музичку и језичку комуникацију, на основу описивања и извођења музике. У овај пројекат укључени су тимови стручњака за више европских језика, као и музички педагози и наставници језика, што је пружио већу шансу да се музичке активности на прави начин укључе у наставу језика (матерњег и страног).

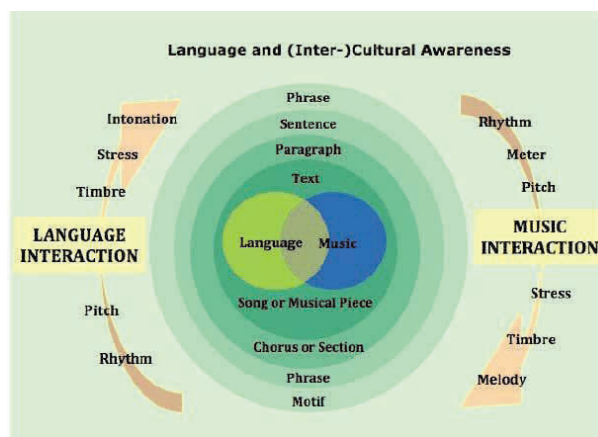

График 1. Графички приказ преклапања језичке и музичке области преузет из EMP – L.

Како се низ година бавимо различитим аспектима интегративног приступа настави (Janjić, Stošić, 2008; Stošić, 2008; 2010; Stošić, Janjić, 2011; Janković, 2009; 2010; 2014b; 2015; Stošić, Janković, 2018; Janković, Ristić, 2019), у овом раду не објашњавамо појмове и начине интегрисања двеју области, већ описујемо академски вид подршке овој врсти наставе. Ослањамо се на музичка искуства испитаника, њихове преференције у слушању музике и језичка знања и компетенције блиско повезане са музичком културом. Познавање физичких особености, анатомске грађе и физиолошке структуре дечијег фонацијског апа-

4 Енглески језик за децу уз песму и покрет чини први у низу интегрисаних изборних предмета на енглеском језику и заснован је на елементима музичке културе и физичког васпитања. Идејни творац интегрисаног наставног плана и аутор наставног програма свих предмета у склопу овог модула је доц. др Наташа Јанковић, дугогодишњи професор енглеског језика. Подстицај за интегрисање језичких и других, а најпре, музичких садржаја у настави добила је током истраживања за потребе магистарске тезе, певања у независном хору и осмишљавања хорског пројекта „Од ђака до учитеља“, реализованог у виду концерта четири здружена хора, са око двеста ученика и студената, у Атријуму Народног музеја 23. априла 2010. године. Суорганизатор догађаја, диригент млађег дечијег хора, оснивач и члан етноансамбла „Зора“ Учитељског факултета (насталог управо овим поводом), била је доц. др Александра Стошић (<http://zvezdara.rs/koncert-od-djaka-do-ucitelja/>).

5 www.empportfolio.eu

рата, као и специфичности њиховог језичког, а посебно фонолошког развоја, врло је корисно за учитеље и васпитаче који изводе активности у оквиру музичког васпитања деце и наставе страног језика.

Следећу важну карику у образовању будућих васпитача и учитеља чине методике наставе енглеског језика и музичке културе, које ће им омогућити да што правилније бирају и демонстрирају музичке садржаје и говорне форме погодне за рад са најмлађим узрастима. Висок степен функционалности у почетном раду имају говорне и певане бројалице, а нарочито тапшалице и музичке игре праћене певањем и покретом у складу са текстом. Тако се кроз игру приступа садржају који је близак узрасту деце и врло лако се учи и памти (Stošić, Janković, 2018). Искуство показује да студенти Учитељског факултета, који поред редовних предмета на основним студијама похађају и предмете у склопу Модула енглеског језика, брже напредују у вокалној обуци и јачању музичких способности пред крај прве године студија, након што су стекли теоријска музичка знања и развили компетенције за певање и свирање хармонског инструмента (кроз вокално-инструменталну наставу). Богатећи своја језичка и музичка искуства, они раније долазе у додир са стратегијама које их уче како да интегришу различите предметне области и искуствено пролазе кроз процес који ће касније примењивати у раду са децом.

Додатна предност за обе врсте садржаја уочена је при коришћењу ортоепских вежби. Њиховом применом студенти директно утичу на прецизнији изговор и квалитетније овладавање својим вокалним апаратом, постају свеснији на који начин користе резонатор и правилно дисање у певању и говору, чиме употпуњују рад на вокалној техници⁶, природно поста-

вљајући глас. Окосницу у стварању добре језичке подлоге представља детаљно упознавање са ортоепским и прозодијским аспектима енглеског језика. Зато у почетним фазама обуке доста пажње треба посветити правилном изговору речи, реченица и текстуалних целина, увежбавању акцента, ритма, интонације и дикције. Томе највише доприносе говорне вежбе и песме које омогућавају детаљно упознавање са енглеским алфабетом и гласовима, примарним и секундарним акцентом, врстама речи које носе ритам, поделом речи на слоге, узлазном и силазном интонацијом, па и фонетском транскрипцијом, која је, за будуће наставнике, неодвојива од функционалног (фонолошког) аспекта језика. Добро познавање ових језичких елемената свакако позитивно утиче на развој говорне културе самих студената, а последично и деце са којом ће радити и указује на врсте вежби једнако важне за матерњи и страни језик.

Важно је истаћи да будући васпитачи и учитељи, полазници Модула енглеског језика, добијају шира знања о специфичностима дечијег вокалног апарата, музичком садржају и о томе како проблемски да их увезују, обликујући наставу енглеског језика у комбинацији са музичким садржајима са енглеског говорног подручја (бројалице, изреке, брзалице, традиционалне дечије песме, дидактичке музичке игре, тапшалице уз свирање телом и на Орфовим инструментима). Посебно су се важним за наставу енглеског језика показали садржаји из музичке културе који се односе на креирање звучних прича и анализирање музичких прича, уз аналитичко (селективно) слушање музике, као и коришћење цртаног филма са уметничком музи-

6 Рад на импостацији гласа на сваком часу почиње распевањем на специјално конструисаним вокалима, прилагођеним природи енглеског језика и зрелом вокалном апарату студената, јер се ова врста вежби користи и у соло пе-

вачкој пракси. Напомињемо да вокализе нису садржај који препоручујемо за рад са децом млађег школског узраста, што је студентима посебно наглашено, јер четвртина полазника овог курса има завршену нижу или средњу музичку школу, што даје веће изгледе да се будући рад на песмама и музичким играма у оквиру наставе Енглеског језика одвија и уз пратњу хармонског инструмента.

ком („Peter and the Wolf“, Prokofiev; „The Three Little Pigs“, „Silly Symphony“, Brahms' Hungarian Dances⁷), као полазишта за комуникацију у интеракцији са најмлађима. Тиме развијају свест о врсти садржаја који двосмерно јачају њихове компетенције и знања у смисленом контексту који извири из њихове сфере интересовања и близак им је.

Истичемо још један податак који је важан за будући рад студената са децом, а то је да се на часовима предмета Енглески језик за децу уз песму и покрет инсистира на групном певању различитих дечијих тематских песама, као и песама везаним за одређене празнике на енглеском говорном подручју, где они добијају конкретна знања како их правилно интерпретирати, али и изводити као музичке игре уз покрет (енг. *action songs*). Тако укрштањем потреба музичког развоја са потребама моторног, лингвистичког, социјалног, културног и образовног развоја, они шире корпус музичких компетенција које су прожете језичким знањима и вештинама, спонтано се служећи страним језиком.

Са аспекта дечијег развоја, посебно на предшколском узрасту и у првом разреду основне школе, када је фонаторни апарат најнежнији, можемо констатовати да је вокални вид музичког развоја прогресиван у ситуацији учења која подстиче даљи напредак (ка зони наредног развоја, према когнитивним психолозима), када дете правовремено добија музички садржај који је мало изнад његове природне вокалне зрелости, уз истовремену изложеност страном језику. Међутим, у овом критичном узрасном периоду (између шест и седам година), вокални развој може да регресира уколико се изводе мелодије које, у почетном стадијуму овладавања вокалним апаратом и фонацијом гласа, претежно гравитирају ка високом (с2-g2), а нарочито ка ду-

боком (f-b/h) делу регистра, са великим скоковима у мелодији, уз често коришћење енхармонских тонова. Разлог овој појави првенствено се огледа у физиолошким ограничењима вокалног апарата детета. Узрок ограничењима су мали капацитет плућа, недовољна зрелост у природном вокалном развоју и неискуство при обликовању гласа у певању, јер деца не владају вокалном техником у којој је певачко дисање важан фактор добро постављеног гласа. Неопходно је време за природно вокално сазревање у складу са музичким искуством које прати и физички раст гласница детета (до девете године оне су кратке, а фонаторни апарат није довољно еластичан, нарочито у певању дубоких тонова). О карактеристикама дечијег вокалног апарата и деловању музичког садржаја на његово формирање, првенствено у смислу подупирања, али и његовог изазивања, писали смо у неколико научних радова (Stošić, 2015; 2016; 2017).

Иако у овом раду не дискутујемо о актуелним музичким садржајима датим у домаћим уџбеницима енглеског језика, јер не постоје у виду нотних записа како би се могли детаљно анализирати⁸, указујемо на њихову изузетну важност, јер је музички садржај и те како присутан у свим земљама у којима се учи страни језик, као допунски материјал са врло великим практичним импликацијама. У овом периоду ученици имитирају учитеља/васпитача при демонстрацији музичког садржаја, па је од изузетне важности да имају развијену вокалну технику, добру дикцију и артикулацију у певању и говору, као и адекватну интерпретацију, која ће побудити жељу за учењем музичког садржаја. То се свакако не може добити уколико само слушају аудио-диск, који је пратећи структурни део уџбеника. Незахвално је учити и компликоване песме, нарочито у брзом темпу, јер то захтева претходно поступ-

7 Више о утицају дигиталних и виртуелних окружења за учење страног језика и музике (онлајн музичке игре, видео-материјали – цртани филмови, видео-водичи за слушање класичне музике и друго) може се видети у: Marić, 2018.

8 Анализа уџбеника енглеског језика (издавач Завод за уџбенике), са аспекта потреба за повезивањем са садржајима музичке културе, са исписаним нотним записима предло-жених песама у уџбенику, дата је у: Pavlović, Miljković, 2014.

но учење и адаптацију према темпу, па их ученици чешће само рецитију или слушају, а врло ретко певају. Додатна предност учитеља и васпитача који пева на енглеском језику (још боље и пева и свира⁹) јесте повећана могућност избора и примене адекватног музичког материјала који води ка зони наредног развоја и на језичком и на музичком плану. Тиме се постиже паралелно увежбавање правилног изговора и језичких структура, богаћење речника значењима блиским деци и сигурнији певачки израз са већом палетом изражајности у интерпретацији, за шта су најпогодније народне и дечије песме и игре, нарочито оне које певају и изводе деца света (нпр. „Ring-a-Ring o' Roses“; „If You're Happy“; „Head, Shoulders, Knees and Toes“; „Twinkle, Twinkle, Little Star“; „Happy Birthday“).

Методолошки оквир

Емпиријска истраживања на пољу интегрисане наставе Модула енглеског језика започета су упоредо са првом применом нових изборних предмета школске 2017/18. године, а затим и настављена у виду лонгитудиналних истраживања. Њихов примарни циљ је обезбеђивање квалитета наставе поменутих академских предмета путем редовног праћења напретка и формативне евалуације студената, као и самоевалуације наставног програма и садржаја самих предмета.¹⁰

9 На часовима Енглеског језика за децу уз песму и покрет студенти добијају нотни запис сваке песме, али се на усменом испиту, осим на провери фонолошких елемената и тачног изговора, инсистира на њиховом певању и демонстрацији покрета у складу са утврђеним правилима игара.

10 Осим обавезних предмета посвећених самом енглеском језику (језик општих намена и језик струке), остали изборни предмети обогаћени су садржајима и активностима из области ликовне културе, образовне технологије, природе и друштва и математике, компаративним елементима српског језика, одабраним делима из света књижевности за децу, као и неизоставним теоријским и практичним аспектима педагошке психологије и методике наставе енглеског језика, уз обавезну праксу.

Предмет истраживања описаног у овом раду чиниле су полазне основе и исходи наставе засноване на интегрисаним садржајима и активностима у оквиру предмета Енглески језик за децу уз песму и покрет.

Циљеви истраживања били су: а) испитивање полазне основе у поменутом изборном предмету сагледавањем профила полазника ради обезбеђивања што квалитетнијих практичних језичко-музичких садржаја за потребе академског курса и будуће интегрисане предшколске/школске наставе енглеског језика; б) утврђивање нивоа језичких знања и постигнућа студената, битних за дати интегрисани предмет, као и њихових склоности на пољу музичке културе.

Хипотезе су формулисане у односу на оба предмета.

а) Музичка култура

Општа хипотеза: Постоји одређени фонд дечијих песама и музичких игара на енглеском језику којих се полазници изборног предмета сећају, али не знају на које све начине могу да их искористе у пракси како би се активирао њихов полифункционални потенцијал (Stošić, 2007; 2008).

Поседна хипотеза: Фонд бројалица и тапшаница које полазници носе у свом доуниверзитетском искуству је незнатан, те они не знају како да користе говорно-ритмичке форме којима могу побољшати артикулацију гласа и утицати на дикцију у говору и певању на енглеском језику. Потврдом ове хипотезе добили бисмо податак у ком смеру да проширимо корпус говорних и певаних бројалица и тапшаница, као подврсте музичких садржаја који се изводе уз свирање телом (енг. *body percussion*).

б) Енглески језик

Општа хипотеза: На основу доуниверзитетског искуства са енглеским језиком студенти немају довољно знања, али имају развијен осећај у вези са његовим фонолошким елементима битним за развијање говорне и музичке културе.

Поседна хийоџеза: Континуирани рад на ортоепским вежбама засићеним слоговним секвенцама, увезан са вежбама правилног ди-сања, на пољу музичке културе позитивно утиче и на развој дикције у говору и певању на енглеском језику.

Методе истраживања. До резултата истраживања дошли смо применом дескриптивне методе у фазама прикупљања, обраде и интерпретације података и компаративне методе ради поређења података добијених на почетку и крају изборног курса. Приликом обраде података коришћена је и математичка и статистичка метода. Можемо делом говорити и о примени акционог истраживања, у сегменту у коме тестирамо постигнуће студената између почетне и завршне фазе курса, а на основу пружених знања и вештина.

Узорак истраживања обухвата 58 студената прве године, тј. две мешовите групе полазника оба смера, уписаних на поменути изборни курс у другом семестру академске 2017/18 (N=37) и 2018/19 (N=21) године.¹¹

Инструменти коришћени током истраживања били су: а) анкетни упитник, примењен у првој фази испитивања; б) иницијални (дијагностички) тест знања, примењен на почетку овог једносеместралног курса и в) завршни тест знања, у форми испитног задатка. Анкетни упитник садржао је, осим општих уводних, девет питања везаних за обе предметне области (енглески језик и музичка култура). Иницијални тест знања садржао је шест практичних питања везаних за основне фонолошке (претежно прозодијске) елементе енглеског језика, заснова-

них на препознавању, односно осећају за акценат, ритам и интонацију (С обзиром на то да студенти раније нису експлицитно учили фонетске/фонолошке елементе енглеског језика, у овој фази им је напоменуто да задатке не доживљавају као класично тестирање, већ радије као квиз или изазов, чији је коначни циљ припрема што кориснијих наставних материјала¹²). Завршни тест знања заснован је на три групе питања, од којих је прва по форми (не и садржају) идентична питањима из иницијалног теста, друга група тестира додатна знања из области енглеског језика и музичке културе, док се последња група питања односи на садржаје и дечије игре које, осим језичких и музичких елемената, укључују и покрет.

Резултати и интерпретација истраживања

Због постављених циљева истраживања, интерпретацију резултата, који би обимом превазишли расположиви простор, усмеравамо првенствено ка налазима добијеним на основу анкетног упитника, док резултате тестирања износимо укратко.

Упитник је био анониман. Поред основних података о профилу студената, задаци истраживања обухватили су: 1. Самопроцену нивоа знања енглеског језика и способности у односу на године учења у доуниверзитетском образовању; 2. Испитивање наклоности према певању и врстама музике коју радо слушају; 3. Испитивање искустава са музичким и језичким садржајима и вештинама од значаја за истраживање и дати изборни предмет.

Према општим, уводним подацима, популацију од 58 испитаника чине са 93% особе женског пола, а 7% особе мушког пола. Типично за

12 С обзиром на то да је Модул енглеског језика иновативни програм, значајан део наставних материјала припрема се не само пре већ и током процеса наставе, на основу анализа потреба и утврђеног стања на почетку курса. Настава и провере знања спроводе се тимски, на енглеском језику.

11 Полазнике Модула у склопу акредитованих студија чине мале групе даровитих студената који, након интерног пријемног испита на почетку студија, током пет година похађају наставу петнаест предмета на енглеском језику (Јанковић, 2014b; Јанковић, Ристић, 2019) и, уз прописаних 60 ЕСПБ, достижући Ц1 ниво према Заједничком европском оквиру, стичу компетенције да поменути узрастима држе наставу енглеског језика.

студенте прве године, већина је старости 19 година (52), док 6 студената има 20 и више година. Музичку школу је похађало 14 испитаника (у распону од 1 године до 12 година), док већина (44) није имала то искуство.

Главни део анкете садржи девет питања. Прва група питања, која се односи на искуства са учењем енглеског језика, битна за предметни курс, показује следеће:

а) до уписа на факултет, 79% испитаника учило је енглески језик 12 година, 21% краће (3-10 година) или дуже (14 година – вероватно и у предшколском узрасту), док један студент није одговорио;

б) оцена којом би лично вредновали своју тренутну способност употребе енглеског језика за већину испитаника (57%) је врло добар (4), затим за 22% одличан (5), за 17% оцена добар (3), док двоје (1%) није дало процену;

Табела 1. Године учења и самопроцена знања енглеског језика испитаника.

	N	Min	Max	AS	SD
Године учења енглеског језика	57	3.00	14.00	11.2982	1.74197
Процена знања енглеског језика	56	3.00	5.00	4.0535	0.66

в) за 74% (тј. 43) испитаника удео школе у развоју њихових способности на енглеском језику износи 0–50%, док је за 26% (тј. 15) анкетираних он између 60 и 100%;

г) према личној процени, музичке и филмске садржаје на енглеском језику без превода сви могу лако да прате, и то 66% (тј. 38) испитаника до нивоа 90–100% разумевања, а 33% (тј. 19) до нивоа 60–85% разумевања. Један студент није одговорио.

С обзиром на то да је већина студената учила енглески језик између 8 и 12 година, њихова самопроцена знања (Табела 1), са средњом оценом 4.05, као и способности коришћења тих знања, упућују на солидне полазне основе за дати предмет на пољу страног језика. Резултати указују и на то да полазници своја искуства у великој мери заснивају на личним, ваншколским афинитетима према језику. Испит је показао да су студенти били доста објективни у личној процени знања, те је већ након првог у низу изборних предмета на страном језику један број њих (са нижом оценом) одустао од даљег похађања програма, а на колегијуму донета одлука да ове изборне предмете похађају, ипак, само студенти који су на почетку прве године положили интерни пријемни испит из енглеског језика¹³. Показало се да је одлука била исправна. Број студената у следећим генерацијама је опао, али је квалитет рада и општи успех полазника на испиту порастао. То је био први корак у унапређењу курса на основу започетог истраживања.

Други део анкете односио се на питања о музичким преференцијама испитаника и врсти музике коју слушају, са петостепеном скалом процене Ликертовог типа у једном питању. Ставови студената (било је могуће навести и више одговора) показују да:

а) већина њих (54) воли да пева, док двоје не деле тај став, а двоје нису одговорили. Међу језицима на којима радо певају доминирају енглески (44) и српски (24), затим следи шпански (10), а ту су и немачки, француски и јапански (по 1), док 8 студената воли да пева на свим језицима (Табела 2);

б) међу врстама музике коју најчешће слушају у слободно време предњаче страни поп-рок

13 У првој години примене Модула за овај изборни предмет могли су да се пријаве и остали студенти из генерације. Ипак, испоставило да без чврстих основа из енглеског језика овај изборни предмет, упркос свом називу, а захваљујући врло темељном и озбиљном приступу раду и испиту, није баш „лак као песма“.

(46) (Прилог 1) и домаћи поп-рок (35), следе реп (15) и новокомпонована фолк музика (14), а затим класична (4) и традиционална етно-музика, хип-хоп, блуз и метал музика (по 1);

в) најмање воле да слушају: традиционалну етно-музику (35), класичну музику (31), џез (30), реп и новокомпоновану фолк музику (по 28) и домаћи поп-рок (2).

Табела 2. Заступљеност одговора на питање да ли студенти воле да певају.

	f	%	Cumulative %
без одговора	2	3.4	3.4
да	54	93.1	96.6
не	2	3.4	100

Очекивани висок проценат студената који воле да певају потврђен је, а наше двогодишње искуство у раду на овом предмету показује његову значајну улогу и за студенте који нису љубитељи певања, али изузетно воле енглески језик. Адекватан рад на вокалној техници, правилном дисању и држању тела и вежбе певања на већини часова, уз правилан ангажман вокалног апарата ортоепским вежбама и вокализацијама за распевавање уз клавијанску пратњу, пружили су веома охрабрујуће резултате током наставе и испита.¹⁴

Трећа група анкетних питања доноси следеће резултате:

а) на питање да наведу дечије песме, рецитације, бројалице и/или плесове које су учили на часовима енглеског језика у основној школи

14 Сходно настави, писани и усмени/практични део испита садрже по три групе задатака, заснованих на: а) фонолошким аспектима енглеског језика (изговор, акценат, ритам, интонација, дикција); б) провери музичких способности и знања (певање уз ритмички пулс и ритам, амбитус мелодије дечијих песама, звучна прича) и в) познавању музичких и језичких игара уз покрет за децу предшколског и раног школског узраста, као и правила и вештине њиховог извођења.

(Табела 3), готово једна трећина (29,3%) није могла да да одговор, а нешто више од једне трећине студената (34,5%) успело је да се сети назива једне песме или прве строфе песме/музичке игре. Петина студената сетила се три песме и више њих (до 6). Само један испитаник се сетио рецитације, а ниједан бројалице или тапшалице, што (на датом пригодном узорку) показује да се на овим садржајима не инсистира на млађем школском узрасту или нису део садржаја уџбеника енглеског језика. Анализирајући овај податак, можемо констатовати да су општа и посебна хипотеза из области музичке културе потврђене.

Интерпретацијом ових резултата добијене су смернице за формирање базе певаних бројалица и тапшалица на почетку курса, које смо уврстили у наставне садржаје предмета Енглески језик за децу уз песму и покрет, поред песама и музичких игара, чиме смо желели да на адекватан начин проширимо звучни фонд наставних садржаја за подстицање двосмерног језичког и музичког развоја у току семестра. Искуствено пролажење и активан приступ музичким садржајима који се односе на тапшалице и музичке игре необично је плодотворно и важно, јер их студенти најчешће укључују у своју методичку праксу¹⁵, а касније и у наставне садржаје које користе са ученицима у професионалном раду. Овом материјалу додати су и специфични садржаји везани за брзалице и изреке које су помогле да студенти ефикасније користе вокални апарат.

15 Овај податак нам је доступан на основу анализе документације Дневника праксе, јер већ више од две деценије прегледамо радове са Методичке праксе I и II на предметима Методика наставе музичке културе I и II, на трећој и четвртој години студија, као и из дугогодишњег искуства у школи вежбаоници, када студенти завршне године самостално држе све часове у току једномесечне професионалне праксе. Све што искуствено пролазе на вежбама и предавањима део је њиховог рада са ученицима и увек су то познате музичке игре и песме обрађене на часовима. То не значи да студенти не користе и друге музичке садржаје, мање познате или потпуно непознате, али јесте показатељ сигурности коришћења оног материјала који носе у искуству.

Табела 3. Број њесама / музичких иџара које стиу-
денти њамтије са часова енглеског језика.

N	f	%	Cumulative %
0	17	29.3	29.3
1	20	34.5	64.9
2	6	10.3	75.4
3	8	13.8	89.5
4	4	6.9	96.5
5	1	1.7	98.2
6	1	1.7	100

б) додатним ваннаставним музичким образовањем није се бавило 33% (19) испитаника, док је преосталих 67% (39) имало учешћа у њима, певајући у хору (28), играјући у фолклорном друштву (22), свирајући у оркестру (4), тј. учествујући у мешовитим активностима (24).

в) применљивост знања и вештина стечених кроз вокално-инструменталну наставу на Учитељском факултету у оквиру Модула енглеског језика види 69% (тј. 40) испитаника, не види је 17% (10), док је без става по овом питању остало 14% (8) испитаника.

Иако је анкетним упитником потврђено да више од половине студената радо пева на енглеском и другим језицима, заступљеност различитих песама којих су се студенти присетили (Прилог 2) наводи на више закључака. Велики број дечијих песама доступан је у различитим медијима, те лако остају у дугорочној меморији и не могу се приписати искључиво учењу на раном узрасту и улози музике при запамћивању. Ипак, „Head, Shoulders, Knees and Toes“ је музичка игра са певањем коју најбоље памти скоро половина испитаних студената у обе генерације (44,8%), па нуди могуће импликације за даљи рад са децом. Пошто подразумева покрет, песма не утиче само на богаћење речника, већ и на упознавање себе и свог тела и путем страног језика. Отуд и прегледни радови упућују на укључивање других предметних садржаја и вештина у наставу енглеског језика јер

„овај метод подиже мотивацију и подстиче ученике да се језиком служе на ефикасан начин“, а учењу језика дају смислен контекст (Јанковић, Светковић, 2013: 42). У нашем раду са студентима ова песма је коришћена за развој координације покрета у ритму, певање текста који иницира синхронизацију покрета, али са додатним задатком за развој унутрашњег слуха. Од студената смо захтевали да, после класично обрађене и изведене песме, одређене речи (стихове) певају само у себи, али и даље показујући покрете, за шта је био потребан висок ниво концентрације и усклађеност целе групе у певању и извођењу методичког задатка. Додатни мотив за разраду оваквих вежбања пружили су сами студенти, јер је тимски рад на овој врсти задатака понудио већу мотивисаност и социјално везивање читаве групе, уз очигледно уживање и радост коју је такав вид рада понудио.

Још једна песма која се пева широм планете на различитим језицима и са различитим текстовима и варијацијама на тему („Twinkle, Twinkle, Little Star“; „ABC“; „Alphabet Song“) остала је у сећању скоро 40% студената, те и за њену препознатљивост може да буде заслужна заступљеност у различитим медијима и контекстима дечијих дружења. За памћење песама на страном језику, као и на матерњем, свакако је веома важно њихово понављање у различитим контекстима. Интересантно је да су празничне песме, чак неке врло познате („Jingle Bells“, „We Wish You a Merry Christmas“), врло слабо упамћене, скоро занемарљиво, као и неке које су врло популарне на енглеском говорном подручју, а чују се и код нас у различитим приликама („If You're Happy“, „Old MacDonald“, „Happy Birthday“)16. Тумачење ових података упућује на битне претпоставке из којих се може креирати

16 Током наставе и вежби певања и сами смо препознали које песме са енглеског говорног подручја јесу или нису прикладне за поједине дечије узрасте и њихов, физичким развојем условљен, распон гласа, који се знатно разликује од предшколског узраста до четвртог разреда основне школе. Ова драгоценост импликација за ауторе уџбеника указује на неопходност сарадње са стручњацима других области.

општа хипотеза за будућа експериментална истраживања о утицају песама на језички развој.

Као што смо већ истакли, бројалица (енг. *counting rhymes*) и брзалица (енг. *tongue twisters*) или барем неког од њихових назива нико од студената није се сетио, што може указивати да се оне не користе у раду са децом млађег школског узраста или да су слабо заступљене и инициране од стране аутора у уџбеницима енглеског језика, што је, по нашем мишљењу, велика штета, јер је то одличан материјал, врло близак искуству детета и њиховим способностима и интересовањима. Партиципативна природа музичких игара, песама са покретом и бројалица које се могу изводити као тапшалице (попут „Тис, Тас, Тое“ и „Miss Mary Mack“) показала се као најадекватнија подлога за обједињавање садржаја, која је активирала све студенте, са високим процентом меморисања и уживања у задатку. У завршници курса, на усменом испиту, то је био један од најпрецизније извођених садржаја, поред музичких игара са певањем.

Резултати иницијалног и завршног тестирања оправдали су наше потребе да ову проверу знања спроведемо у обе фазе рада. Улазни тест је показао да студенти добро знају енглески алфавет, али не познају и све гласове којима могу да располажу. На крају семестра, 97% студената је знало да се иза двадесет шест слова енглеског писма крију четрдесет четири основна гласа у изговору. Док је на почетку курса тачно половина студената сасвим правилно или приближно правилно протумачила фонетску транскрипцију задате реченице, на испиту је то скоро без грешке урадило 56 студената. Разлику између примарног и секундарног акцента на почетку наставе није ни покушало да разазна 50 испитаника, док је на крају обуке њих 45 то прецизно урадило. У препознавању речи које носе ритам у стиховима од почетка до краја семестра битно је напредовало 40 студената. Број оних који су иза написаних реченица правилно препознали и узлазну и силазну интонацију попео се са 2 на 40. Поделу писаних речи на слоге у задатој строфи на по-

четку нису знала или нису ни покушала 23 испитаника, да би се на крају број непрецизних одговора свео на девет. На основу резултата иницијалног тестирања побија се општа хипотеза, јер студенти на почетку семестра показују одређена знања у вези са фонетском транскрипцијом у енглеском језику, али, супротно очекивањима, немају довољно развијен осећај за препознавање акцента, ритма и интонације на основу записаних стихова и реченица.

Учестала активност на овим елементима језика путем вежби говора, читања, рецитовања и певања знатно је поправила квалитет изговора студената током семестра. Захваљујући благовремено препознатим slabим тачкама и потенцијалима у њиховом знању и вештинама, осмишљен је низ вежбања и задатака који им помажу да напредују и на пољу фонологије, морфологије и синтаксе и у активностима које, поред енглеског језика, укључују и песму и покрет. Осим овог сегмента, који је послужио у сврху акционог истраживања, завршни тест је кроз додатна питања показао да су студенти добро овладали већином садржаја и вештина везаних за музичку културу, као и дечијим играма и активностима погодним за затворени и отворени простор. На основу разлике у способностима које су студенти показали на почетку и крају курса констатујемо да је потврђена посебна хипотеза из области језика. Интензивни рад на језичким и музичким ортоепским вежбама вишеструко је утицао на развој њихове дикције у говору и певању и тиме подигао компетенције будућих учитеља и васпитача неопходне за наставу енглеског језика са најмлађим узрастима. Додатно, резултати тестирања су нам указали на поједине области где је још увек потребно интензивирати рад и дали нам смернице за будуће токове истраживања. Драгоцене су и педагошке импликације до којих су заједнички дошли сви наставници и студенти сарађујући на изборном предмету Енглески језик за децу уз песму и покрет, а то је да у настави физичког васпитања и на матерњем језику треба оживети изузетно корисне, а „заборављене“ дечије игре попут тапшалица и бројалица и других које код деце, уз моторику и координацију покрета, развијају говор и дикцију.

Закључак

Циљеви са почетка овог истраживања остварени су у потпуности. Испитивањем полазних основа потврђена је већина наших очекивања, а тестирањем у две фазе утврђен и ниво језичких и музичких компетенција студената, битних за интегрисани предмет Енглески језик за децу уз песму и покрет. Добијени резултати помогли су нам да од почетка до краја курса, као и од једне до друге академске године, унапредимо наставне садржаје и квалитет изборног предмета и препознамо потенцијалне тачке даљег унапређења. У духу започетог лонгитудиналног истраживања, ови резултати чине основу за даљи рад на истраживањима у оквиру Модула енглеског језика, у коме наведени предмет чини први у низу од једанаест предмета који интегришу садржаје више наставних области на академском нивоу, са рефлексивном на рад будућих учитеља и васпитача са децом предшколског и раног школског узраста.

Песма и покрет на дечијем узрасту драгоцени су не само ради усвајања страних речи, богаћења вокабулара и учења правилних језичких структура већ чине идеалан контекст у коме

ће се развијати и битне социокултурне функције језика (чији неизоставни део чине акценат, ритам и интонација у говору) и спонтано унапређивати дечије гласовне и физичке способности. Посебно је важан систематичан педагошки приступ ширењу амбитуса дечијег гласа, уз правилан рад на интерпретацији различитих врста песама. Нарочито смо истакли важност музичких игара које иницирају покрет у смисленом контексту, па је у овом смеру потребно даље истраживати и утврђивати додатне педагошке импликације. Коначно, за нас драгоцено и племенито искуство: како је курс одмицао, студенти су се више осећали заједницом која решава одређене задатке тимски, баш као и њихови професори, што је условљавало њихову опуштено у певању, већу сигурност, помагање онима са слабијим певачким постигнућима, креативност у стварању, понос и радост која се јављала у заједничком раду. Мишљења смо да је досадашњи рад на овом изборном предмету дао позитивна искуства и потпуно оправдао обједињавање предмета музичка култура и физичко васпитање са наставом енглеског језика.

Прилој 1

Хисторограм 1. Музичке преференције студената Училијској факултету из Београда који похађају предмет Енглески језик за децу уз песму и покрет, генерација 2017/18.

Прилој 2

Називи песама, музичких игара и рецитација којих су се студенти сетили са часова енглеског језика из основне школе и њихов методички потенцијал¹⁷

	Назив песме	f	%	Методички потенцијал музичких садржаја
1.	„Head, Shoulders, Knees and Toes“	26	44.8	Музичка игра чији покрет иницира текст, што води лакшем разумевању и памћењу појмова; погодна за развој иманентног слуха ¹⁸ ; утиче на концентрацију и музичку и језичку меморију.
2.	„ABC“ („Alphabet Song“), „Twinkle, Twinkle“	23	39.6	Песма која се пева на више страних језика те подстиче развој вокабулара и мултикултуралност. Идеална за развој интерпретативних способности и учења како глас користити постепеним степеновањем динамике.
3.	„Happy Birthday“	3	5.1	Песма која се пева на рођенданским слављима. Подстиче развој гласовних способности, јер се амбитус шири у горњој лаги. Пгодна за креирање новог текста и рад на дивергентним способностима, чиме се шири и вокабулар и утиче на схватање музичке фразе. Идеална за вежбање правилног изговора и развој мултикултуралности.
4.	„Hokey Pokey“	3	5,1	Атрактивна музичка игра, која се изводи уз различите текстове. Изузетно вредан материјал за овладавање вокабуларом и синтаксом, за подстицање ритмичких компоненти музикалности, као и за осећај музичке фразе. Веома је битна за развој концентрације и пажње у групном извођењу.
5.	„Jingle Bells“	4	6.8	Врло популарна тематска песма која се пева за време божићних и новогодишњих празника. Утиче на развој језичких и гласовних, али и интерпретативних способности. Може бити одличан материјал за рад на развоју пулса и ритма, као и за креирање сопствених аранжмана при свирању на алтернативним инструментима.
6.	„Row, Row, Row Your Boat“	2	3.4	Дечија песма важна за рад на ширењу амбитуса гласа и правилном изговору. Битна је и за развој меморије и креирање ритмичке пратње у пулсацији.
7.	„Mary Had a Little Lamb“	3	5.1	Традиционална енглеска песма. Одличан материјал за подстицање разговора о народној традицији, као и за рад на развоју иманентног слуха. Пгодна за драматизацију.
8.	„Old MacDonald“	2	3.4	Врло популарна енглеска дечија песма попут домаћих верижних, ланчаних песама. Пример: „Пошла кока на пазар“ и „Један ми је билбил, мај“. Пружа могућност за развој и ширење вокабулара, рад на машти и музичкој и језичкој меморији. Пгодна за развој стваралачких способности, нарочито оних језичких.

¹⁷ Десна колона у табели приказује квалитативну анализу песама и музичких игара ради утврђивања могућег полифункционалног потенцијала, чиме се открива њихова дидактичка и методичка вредност.

¹⁸ Термин иманентни слух односи се на развој унутрашњег слуха, а у терминологију музичке педагогије уводи га ванр. проф. Јелена Цветковић.

9.	„Itsy Bitsy“	1	1.7	Није дечија песма. Могуће је да се мислило на „The Incy Wincy Spider“. Дечија песма уз покрет. Развија пулсацију, моторику, спретност и одлична је за адаптацију према ритму и пулсу у умерено брзом, спором и умереном темпу. Погодна за овладавање граматичком структуром.
10.	„Carpet Magic“	1	1.7	Није дечија песма.
11.	„Horiot“	1	1.7	За овај назив песме нисмо пронашли ниједан запис. Могуће је да се мислило на успаванку „Swing Low Sweet Chariot“. Погодна за развој интерпретације и рад на динамици.
12.	„Bananas and Pyjamas“	1	1.7	Дечија савремена песма.
13.	„Friday, I’m in Love“	1	1.7	Није дечија песма.
14.	„The Wheels on the Bus“	2	3.4	Врло популарна дечија песма са покретом. Изузетно значајна песма за развој моторике, координацију покрета и рад на развоју гласа. Развија језичку и музичку меморију и пружа могућност за рад на креирању нових стихова у амбитусу сексте.
15.	„London Bridge“	1	1.7	Дечија традиционална песма. Важна за рад на дикцији и интерпретацији. Уколико се користи на часовима музичке културе, може бити одличан садржај за рад на читању из нотног текста и учење ритмичке фигуре четвртина са тачком и осмина.
16.	„If You’re Happy“	3	5.1	Песма коју певају деца света, а пева се и на српском језику са много више строфа које иницирају различите покрете. Може бити у функцији стварања новог текста и покрета који ће бити адекватна пратња. Добра је за развој ритмичких способности, као и за развој вокабулара и координацију покрета према ритму.
17.	„Charlie Chaplin Set on a Pin“	1	1.7	Непозната песма. Вероватно се односи на другачији текст за мелодију песме „Humpty Dumpty Sat on a Wall“. Погодна за рад на ширењу амбитуса, као и за развој дивергентних способности.
18.	„English is Crazy“	1	1.7	Није дечија песма.
19.	„Little Butterfly (poem)“	1	1.7	Рецитација.
20.	„Santa Claus is Coming to Town“	1	1.7	Празнична песма великог амбитуса: h-e2. Изузетно важна за ширење амбитуса гласа у горњој лаги. Погодна за развој иманентног слуха, као и за рад на креирању ритмичких аранжмана.
21.	„Merry Christmas“	1	1.7	Вероватно се односи на празничну песму „We Wish You a Merry Christmas“. Шири глас у горњем регистру. Важна као подстицај за разговор о народној традицији.
22.	„It’s a Happy House“	1	1.7	Дечија песма. Веома погодна за проширивање тематског вокабулара и вежбање правилног изговора вокала.
23.	„Duck Dance“	1	1.7	Музичка игра са певањем, где текст иницира покрет.
24.	„Teddy Bear“	1	1.7	Ово је песма у којој се спомињу делови тела. Још једна популарна песма сличног назива користи се за певање и покрет који иницира текст - „Teddy Bear Turn Around“. Погодна за координацију покрета према ритму и развој музичке меморије.

Литература

- Antović, M. (2004). *Muzika i jezik u ljudskom umu*. Niš: Niški kulturni centar.
- Antović, M. (2009). *Lingvistika, muzika, kognicija*. Niš: Niški kulturni centar.
- Bugarski, R. (1991). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Cvejić, B., Cvejić, D. (2009). *Umetnost pevanja*. Beograd: IP SIGNATURE.
- Ettliger, M. et al. (2011). Implicit memory in music and language. *Frontiers in Psychology*, 2, 211. Retrieved August, 2019. from www: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3170172/pdf/fpsyg-02-00211.pdf>
- Garsija, M. Mladi (2002). *Garsijina škola – Kompletna rasprava o pevačkom umeću. I deo*. Beograd: Studio Lirika.
- Hallam, S. (2010). The power of music. Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28 (3), 269-289. Retrieved December 4, 2019 from www: https://www.researchgate.net/publication/242560857_The_power_of_music_Its_impact_on_the_intellectual_social_and_personal_development_of_children_and_young_people
- Janković, N., Cvetković M. (2006). Modul za nastavu engleskog jezika na Učiteljskom fakultetu. *Inovacije u nastavi stranih jezika* (87-100). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Janković, N. (2009) The English Language Module – Theory in Practice. U: *Zbornik radova Jezik struke – teorija i praksa* (537-543). Beograd: Univerzitet u Beogradu.
- Jankovic, N. (2010). Young Learners and Content-Based Instruction. *Sprachen lernen, Lernen durch Sprache* (261-268). Bern: Pedagogische Hochschule.
- Janković, N., Cvetković, M. (2013). Inovativni pristupi i didaktička sredstva u nastavi engleskog jezika na ranom uzrastu. U: *Tematski zbornik radova Inovacije u nastavi i učenju stranog jezika na ranom uzrastu* (35-45). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Janković, N. (2014a). *Objedinjavanje sadržaja i veština u nastavi engleskog jezika kod dece mlađeg uzrasta* (magistarski rad). Beograd: Filološki fakultet.
- Janković, N. (2014b). Integrisanje nastave engleskog jezika i ostalih školskih predmeta u funkciji efikasnijeg opšteg obrazovanja. U: *Tematski zbornik radova Implementacija inovacija u obrazovanju i vaspitanju* (281-298). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Janković, N. (2015). Razvijanje komunikativnih i opštih kognitivnih sposobnosti kroz nastavu engleskog jezika od ranog školskog uzrasta. *Komunikacija i kultura 'online'*, VI (6), 117-133. Posećeno septembra 2020. godine na www: <http://www.komunikacijaiikultura.org/KK6/KK6Jankovic.pdf>
- Janković, N. (2016). *Vrednovanje jezičkih znanja i sposobnosti u nastavi engleskog jezika* (doktorska disertacija). Beograd: Filološki fakultet. <https://nardus.mpin.gov.rs/bitstream/handle/123456789/6197/Disertacija4105.pdf?sequence=6&isAllowed=y>
- Janković, N., Ristić, M. (2019). Hand in hand – developing university teachers' and pre-service teachers' cross-curricular competences. In: Začlona, Z. & Radovanović, I. (Ed.). *Chosen issues of education in the modern era* (38-50). Nowy Sacz: State University of Applied Sciences and Belgrade: Teacher Education Faculty.
- Janjić, M., Stošić, A. (2008). Teorijski model integrativnog pristupa savremenoj nastavi (Muzička bajka *Peća i vuk* Prokofjeva na sceni male školske pozornice). *Zbornik radova Dramska književnost za decu* (77-97). Sombor: Pedagoški fakultet.

- Jäncke, L. (2012). The relationship between music and language. *Frontiers in Psychology*, 3, 123. Retrieved August, 2019 from www: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3338120/pdf/fpsyg-03-00123.pdf>.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological Foundations of Language*. New York: John Wiley & Sons.
- Ludke, K. & Weinmann, H. (2012). *European Music Portfolio: A Creative Way into Languages – Teacher’s Handbook*. Produced for the Comenius Lifelong Learning Project.
- Marić, S. (2018). *Interaktivno učenje muzike i engleskog jezika primenom digitalnih medija* (doktorska disertacija). Novi Sad: Filozofski fakultet. Posećeno 15. 6. 2020. godine na www: <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/10766/Disertacija19379.pdf?sequence=6&isAllowed=y>
- Nikolić, L. (2015). *Faktori sticanja i razvoja muzičkih kompetencija kod studenata učiteljskih studija*. (doktorska disertacija). Beograd: Univerzitet umetnosti, Fakultet muzičke umetnosti.
- Ormrod, J. E. (2004). *Human Learning*. New Jersey: Longman.
- Patel, A. D. (2008). *Music, language and the brain*. New Yourk: Oxford University Press.
- Pavlović, B., Miljković, M. (2014). Zastupljenost i analiza muzičkih sadržaja u nastavi engleskog jezika za prvi razred osnovne škole. U: *Zbornik Učiteljskog fakulteta, Prizren-Leposavić*, 8 (217-230). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Peretz, I. (2009). Music, language and modularity framed in action. *Psychologica Belgica*, 49 (2&3), 157-175. Retrieved August, 2019 from www: <http://doi.org/10.5334/pb-49-2-3-157>.
- Peretz, I. et al. (2015). Neural overlap in processing music and speech. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*. Retrieved August, 2019 from www: <http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2014.0090>.
- Phillips, S. (2004). *Young Learners. Resource books for teachers*. Oxford: Oxford University Press.
- Pinter, A. (2009). *Teaching Young Language Learners*. Oxford: Oxford University Press.
- *Plan nastave i učenja za prvi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i program nastave i učenja za prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja* (2017). Službeni glasnik Republike Srbije, Prosvetni glasnik, br. 10. Posećeno avgusta 2020. godine na: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=f5a145fb-96a0-44ed-bcb3-b00cfb189a72>.
- Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Stošić, A. (2007). Polifunkcionalnost pesme u nastavi muzičke kulture na mlađem školskom uzrastu (neobjavljen magistarski rad). Užice: Učiteljski fakultet.
- Stošić, A. (2008). Pesma – spona u integrativnom pristupu nastave muzičke kulture, srpskog jezika i književnosti. *Zbornik radova Književnost za decu u nastavi i nauci* (392-402). Jagodina: Učiteljski fakultet.
- Stošić, A. (2010). Uloga i funkcionalnost povezivanja književnosti za decu i muzike u nastavnim i van-nastavnim aktivnostima. U: Smiljković, S. (ur.). *Zbornik radova Savremeni trenutak nastave književnosti za decu u nastavi i nauci* (486-497). Niš: Univerzitet u Nišu.
- Stošić, A., Janjić, M. (2011). Theatrical communication method in contemporary language and music teaching. *Teacher’s competences and the learning environment* (79-95). Nowy Sacz: Panstwowa Wyzsza Szkola Zawodowa.

- Stošić, A. (2015). *Funkcionalnost udžbeničkog kompleta u razvoju vokalnih sposobnosti učenika mlađih razreda osnovne škole* (doktorska disertacija). Beograd: Učiteljski fakultet. <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/4219/Disertacija83.pdf?sequence=6&isAllowed=y>
- Stošić, A. (2016). Funkcionalnost udžbeničkog kompleta u razvoju vokalnih sposobnosti učenika mlađih razreda osnovne škole. *Inovacije u nastavi*, 29 (1), 60–76. DOI: 10.5937/inovacije1601060S
- Stošić, A. (2017). Kompatibilnost jedinica udžbeničkog kompleta muzičke kulture sa aspekta uloge u vokalnog razvoju. U: Milošević, V. (ur.). *Tradicija kao inspiracija. Zbornik radova sa naučnog skupa 2016. godine* (501-519). Banja Luka: Akademija umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci, Republika Srpska.
- Stošić, A., Janković, N. (2018). Uloga pesama u metodici nastave muzičke kulture i engleskog jezika: integrativni pristup. Knjiga rezimea: *Savremeni pristupi u profesionalnom razvoju i radu vaspitača i učitelja* (67). Beograd: Učiteljski fakultet.
- Vulfolk, A. i dr. (2014). *Psihologija u obrazovanju I*. UK: Pearson Education Limited; Beograd: CLIO.

Summary

A song is a musical content in which melody and poetic text are unified, which makes it an ideal tool in all music activities with children of preschool and early primary school age. It also represents the core of integration of different school subjects, with a huge educational potential in language teaching (both mother tongue and foreign languages). In this paper we elaborate on the advantages of integrating English Language and Music Education academic courses in working with pre-service primary and preschool teachers who are trained to teach English to preschool and early primary school children. We examine students' music experience and their preferences, as well as their familiarity with the phonological elements of the language with the aim of improving the quality of teaching. The paper also presents the key results of the research conducted in 2018 and 2019 with the first and the second generations of students attending the course English Language for Children through Songs and Movement at the first year of their studies at the Teacher Education Faculty in Belgrade. Apart from providing useful insights for further teaching, the results of the research conducted on a convenience sample of 58 students (N = 58) confirmed the importance of integrating the two academic courses by reinforcing students' vocal development in English through songs and action songs as a fundamental tool in the cross-curricular integration. The results also offer new guidelines for the future exploratory research of teaching in university education. These guidelines have a broader pedagogical significance and methodological implications for the work of the future preschool and primary school teachers.

Keywords: *integrated teaching, vocal aspect of musical development, phonological aspect of language development, children's action songs, counting rhymes and hand-clap rhymes.*